

ЕКОНОМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МІЖНАРОДНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ І КОНКУРЕНТНИЙ НАПРЯМИ

Висвітлено наукові досягнення з української міжнародної проблематики представників економічної науки за теоретичним напрямом. Також представлено науковий доробок з цієї проблематики дослідників економічного профілю за конкурентним напрямом.

Ключові слова: українська міжнародна проблематика, економічні дослідження, теоретичний напрям, конкурентний напрям.

Ярошко О. З. Экономические исследования украинской международной проблематики: теоретическое и конкурентное направления

Освещены научные достижения в разработке украинской международной проблематики представителей теоретического направления экономической науки. Также представлены научные наработки в этой области исследователей конкурентного направления экономической науки.

Ключевые слова: украинская международная проблематика, экономические исследования, теоретическое направление, конкурентное направление.

Yaroshko Olesya. Economic studies on Ukraine's international issues: theoretical and competitive directions

Scientific achievements on Ukraine's international issues by representatives of the theoretical direction of economics have been highlighted at the research. Scientific investigations by researchers of competitive direction of economics have been also under review.

Key words: Ukraine's international issues, economic studies, theoretical direction, competitive direction.

У сучасному світі існує чимало рецептів успіху держав, що визначаються дією низки факторів ендо- й екзогенного характеру. Для України в умовах зовнішньої агресії та війни з Росією розробка і втілення інтегральної стратегії розвитку стала не лише актуальною і складною, але й архіважливою проблемою, над якою працюють як теоретики, так і практики.

У цьому дослідженні спиратимемось на наукові результати вітчизняних дисертаційних праць (докторські і кандидатські дисертації) з економічних наук (спеціальності 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки, 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини, 08.00.03 – економіка та управління національним господарством, 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і національна економіка, 08.00.06 – економіка природокористування та охорони навколишнього середовища, 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика та 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит) за період 2012–2016 років (одна з дисертаційних праць датується 2008 роком), авторами яких є: Більовська О.О.¹, Брайловський І.А.², Глуха Г.Я.³, Гнатюк Я.І.⁴, Диха М.В.⁵, Завгородня О.О.⁶, Липинська О.А.⁷, Литвиненко Н.І.⁸, Маров І.В.⁹, Мельничук Д.П.¹⁰, Микитюк З.В.¹¹, Мойсеєнко К.С.¹², Назиров К.З.¹³, Наркізов М.М.¹⁴, Олефір В.М.¹⁵, Павлова Л.О.¹⁶, Пода А.С.¹⁷, Руженський М.М.¹⁸, Савчук Н.В.¹⁹, Саричев В.І.²⁰, Соляник К.В.²¹, Тихенко В.С.²², Тонких О.Г.²³, Трохимчук В.В.²⁴, і Чорнодід І.С.²⁵ В цілому, йдеться про теоретичні й конкурентні аспекти економічних досліджень української міжнародної проблематики²⁶.

У вище згаданих дослідженнях автори вирішують поставлені наукові проблеми і пропонують нові наукові результати, що збагачують економічну практику і теорію, тому варті бути представлені широкому науковому загалу в узагальненому вигляді.

Під українською міжнародною проблематикою маються на увазі дослідження особливостей і закономірностей, чинників, у тому числі внутрішніх, передумов, цінностей, суб'єктів, об'єктів, функцій, напрямів, пріоритетів формування та здійснення політики України на міжнародній арені, особливостей її дво-, регіональної та багатосторонньої дипломатії і порівняльні міжнародні дослідження, що стосуються і України. Економічні дослідження української міжнародної проблематики поділяємо за такими напрямками: теоретичний, конкурентний, інтеграційний (дослідження проблем міжнародної і регіональної інтеграції України), безпековий (дослідження проблем економічної безпеки України), зовнішньоекономічний (дослідження проблем міжнародних економічних відносин України та її зовнішньоекономічної діяльності) і міжнародносере-

довищевий (дослідження міжнародних чинників розвитку національної економіки, ролі прямих іноземних інвестицій, торгівлі туристичними послугами, міжнародної міграції та міжнародного іміджу в цьому процесі). На перших двох напрямках вище зазначеної проблематики зосередимось далі більш детально.

Узагальнено наукові пошуки і здобутки представників теоретичного напрямку економічних досліджень української міжнародної проблематики зосереджені на розробках парадигми, засад і проблем розвитку соціально-економічних систем сучасності, зокрема їхнього інституційного забезпечення, у тому числі і їх власне економічної складової – національних економік, ролі держави у цих процесах та її взаємодії з суспільством, а також економічної складової його функціонування²⁷. У контексті дослідження господарської парадигми виживання людства запропоновано нове поняття «духовно-ноосферно-сталий розвиток», розкрито його сутність, роль творчої особистості у господарюванні та держави у розробці та реалізації проекту національного відродження, сутність її неодирижистських функцій, умови та закони суспільного розвитку, трендові маркери реформ і ціннісно-задаючі положення при розробці стратегії духовно-ноосферно-сталого посткризового господарського розвитку України і практичні господарські рішення суб'єктів господарювання²⁸. У руслі розробки теоретико-методологічних засад формування сталого соціально-економічного розвитку України визначено та обґрунтовано ключові проблеми соціально-економічної діяльності країни, запропоновано науково-методичний підхід до розрахунку показника реального стану соціально-економічного розвитку країни, узагальнено та удосконалено понятійно-категоріальний апарат щодо сутності понять «державне регулювання» та «стратегічне планування соціально-економічного розвитку», запропонована методологія останнього, заходи та етапи, доповнено принципи, визначені напрями розвитку теорії і методології системи засобів механізму державного регулювання процесами реалізації соціально-економічної політики, запропонована комплексна структура економічного механізму господарювання, визначені проблеми використання переваг і потенціалу України, запропоновані заходи щодо структурно-інноваційної перебудови, забезпечення конкурентоспроможності, розвитку національної економіки України та модель управління со-

ціально-економічним розвитком²⁹. У контексті аналізу інституціональних чинників розвитку сучасних соціально-економічних систем запропоновано розуміння інституціонального середовища соціально-економічної системи, виокремлено її складові елементи, їх взаємозв'язок, виділено інститути, що мають найбільший вплив на розвиток соціально-економічної системи, встановлено критерії їх оцінки, а також особливості інституціонального середовища соціально-економічної системи країни та його відповідність вимогам ефективного функціонування та розвитку і методи побудови ефективної структури інституціонального середовища України³⁰. У плані дослідження економічної влади в умовах постсоціалістичних трансформацій подано її визначення, виокремлено ключові компоненти у відносинах економічної влади, виявлено фактори порушення ефективності відносин економічної влади, визначено поняття її суб'єкта, особливості владної діяльності одиничного та колективного економічних агентів і економічної влади держави, визначено особливості постсоціалістичних трансформацій економічної системи, моделі соціально-економічного розвитку за таких відносин економічної влади, специфіку постсоціалістичної трансформації економіки України та необхідні заходи щодо формування та розвитку економічної влади в Україні³¹. У дослідженні трансформації інститутів соціального захисту населення в транзитивних економіках комплексно визначено зміст категорії «соціальний захист населення», функціональне призначення соціального захисту населення, об'єктивні детермінанти її становлення та розвитку, рушійні сили розвитку і трансформації національних систем соціального захисту населення в сучасних умовах, особливості систем соціального захисту населення в постіндустріальних країнах і в Україні, парадигмальні засади її реформування згідно європейських стандартів, ключові напрями удосконалення механізмів захисту соціально вразливих верств населення та передумови соціально-справедливої системи соціального захисту населення в Україні³². У плані політико-економічного аналізу системи соціального захисту населення в Україні запропоновано авторську розробку державної системи соціального захисту, її головні складники, визначено особливості політики соціального захисту в адміністративно-командній економіці, проблеми вітчизняної економіки, напрями соці-

альної політики і напрями щодо удосконалення механізму соціального захисту населення, а також підхід щодо формування сучасної моделі соціального захисту населення в Україні³³. У контексті дослідження феномену зростання національної економіки запропоновано трансдисциплінарний науковий підхід до аналізу та оцінювання економічного зростання та розвитку з виділенням підсистеми відповідних показників економічного зростання та розвитку, врахування їх інтеграційної взаємодії, виділено фактори, що найбільшою мірою впливають на циклічний рух української економіки, обґрунтовано основні тенденції економічного зростання національної економіки в умовах глобалізації, запропоновано методичний підхід до оцінювання глибини конвергенції економічних процесів національних економік в умовах глобалізації, виділені основні результати впливу інтеграційних і глобалізаційних процесів у контексті проблем державного регулювання та визначені напрями удосконалення державного регулювання економічного зростання в Україні в сучасних умовах³⁴. У плані висвітлення інноваційної динаміки національної економіки запропоновано авторський погляд на неї (інноваційну динаміку), розкрито зміст адаптаційної, компенсаційної, протекційно-ністської, диференційної, когерентної та сигнальної функцій інновацій, запропоновано концепцію національних інноваційних систем у контексті інноваційних викликів глобальної конкуренції, розкрито її зміст, а також визначено особливості участі в національній інноваційній системі України держави з огляду на специфіку української економіки³⁵. У плані вивчення інституційного забезпечення реалізації економічної функції держави визначено роль інститутів в успішному економічному розвитку країни, роль держави, її завдання як суб'єкта господарюючої системи, необхідність розроблення стратегії відносин у системі «держава – суспільство – економіка», визначено стан розвитку державно-суспільної системи, наведені інституційні суперечності та встановлена необхідність удосконалення інституційного устрою державного регулювання, визначено основні види державної політики, систему інструментів політики стабілізації, роль місцевих органів влади у реалізації економічної функції держави у процесі ресурсного забезпечення, роль інвестиційно-інноваційної складової розвитку економіки, екзо– та ендогенних факторів економічного розвитку, потребу розвитку людського

капіталу, формування «економіки знань», а також роль держави у підтримці сталого розвитку³⁶. У ракурсі дослідження феномену сталого розвитку в системі державного регулювання визначено сутність останнього, встановлено методологічний зв'язок таких економічних категорій, як «якість та рівень життя населення» і «людський розвиток», запропоновано модель прискорення людського розвитку із застосуванням переваг громадянського суспільства, виокремлено низку чинників, що впливають на якість і рівень життя населення України на регіональному рівні, визначено стан і шляхи удосконалення механізму регулювання медичної галузі, системи освіти, культури, туризму та спорту, розроблено механізм регулювання людського розвитку в Україні (цілі, принципи, функції, рівні, інструменти та пріоритетні напрями регулювання)³⁷. У плані вивчення організаційно-економічного забезпечення систем управління національними і наднаціональними природоохоронними проектами упорядковано класифікаційну різноманітність систем управління, визначено роль і функції ключових інститутів, що займаються реалізацією природоохоронних проектів, структуроване нормативно-правове забезпечення управління природоохоронними проектами і добровільні практики, схеми і стандарти управління навколишнім середовищем та екологічного аудиту, типологізовано методи управління природоохоронними проектами, здійснено порівняння організації проектного циклу природоохоронних проектів наднаціональних організацій і державної системи управління природоохоронними проектами, на конкретних проектах – особливості розроблення її організаційно-економічного забезпечення на загальнодержавному і регіональному рівнях та реалізації організаційно-економічних заходів на регіональному рівні, необхідність удосконалення регіональної природоохоронної політики, а також підхід щодо удосконалення діючого порядку стратегічного еколого-економічного оцінювання проектів у формі державно-приватного партнерства³⁸. У контексті дослідження феномену державно-приватного партнерства уточнено сутність цієї економічної категорії, виявлено загальні передумови його формування, розкрито його особливості в країнах з різним рівнем розвитку, розширено уявлення щодо його чинних моделей, виявлено і охарактеризовано сучасні особливості розвитку державно-приватного партнерства в Україні,

визначено методичні підходи до вибору його моделей, доцільних до запровадження в Україні, здійснено аналіз його нормативно-правового забезпечення, обґрунтовано механізм його розвитку, запропоновано перспективні напрями використання його різних форм як у національній економіці, так і пропозиції щодо його регіональних проєктів³⁹. У плані вивчення механізму функціонування і розвитку соціально-економічної системи суспільства уточнено сутність цієї економічної категорії (соціально-економічна система суспільства), удосконалено науковий підхід до визначення сутності механізму її функціонування і розвитку, проведено порівняльний аналіз відповідної системи України, ЄС та світу, запропоновано концептуалізацію методологічного підходу до управління функціонуванням і розвитком соціально-економічної системи, а також запропоновано удосконалення науково-методичного підходу до забезпечення результативності її функціонування і розвитку⁴⁰. У вивченні феномену людського капіталу в контексті поліпшення якості життя населення уточнено зміст цієї економічної категорії, визначено фактори, що впливають на результативність процесів у сфері людського капіталу, обґрунтовано необхідність оновлення демографічної політики держави, модернізації системи освіти і професійної підготовки та форсованої модернізації усіх сфер суспільних взаємовідносин у контексті нагромадження і професійного використання професійних знань економічно активного населення у формі капіталу⁴¹. У дослідженні бюджетних пріоритетів демократичного суспільства подано розуміння категорії бюджету, визначено бюджетні пріоритети та їх параметри, їх еволюцію поряд із розвитком держави й еволюцією її функцій, визначено бюджетний механізм реалізації функцій держави, проаналізовано особливості видатків бюджету України, формування його доходів, міжбюджетних відносин, дефіциту бюджету і державного боргу, обґрунтовано тезу про те, що визначення бюджетних пріоритетів у демократичному суспільстві має відбуватися на засадах інституціоналізованих відносин «влада – суспільство», а також сформульовано бюджетні пріоритети й умови їх реалізації⁴².

Конкурентний напрям економічних досліджень української міжнародної проблематики охоплює дослідження складних, багатаспектних і різноманітних феноменів конкурентоспроможності і транзитного потенціалу національної економіки у цьому контексті.

У власне дослідженнях національної конкурентоспроможності в цілому висвітлюється формування її конкурентних переваг, механізмів підвищення конкурентоспроможності, інституційних засад державного регулювання національної економіки в цьому контексті, георегіональні виміри міжнародної конкурентоспроможності України, її соціальна конкурентоспроможність та конкурентоспроможність прикордонних територій⁴³. У плані дослідження формування конкурентних переваг України в контексті регіоналізації європейського економічного простору сформульовано визначення конкурентних переваг, обґрунтовано роль єврорегіонів у формуванні конкурентних переваг і розроблено відповідну концепцію, побудовано структурно-логічну модель формування і розвитку пріоритетних видів економічної діяльності областей України, що є учасниками єврорегіонів, доведено необхідність удосконалення організаційно-інституціоналізованого механізму функціонування єврорегіонів з орієнтиром на цінності, закладені в регіональній політиці ЄС⁴⁴. У вивченні ролі національних інноваційних систем як механізму підвищення конкурентоспроможності в перехідних економіках країн Центральної Європи, показано перехід сучасної цивілізації до постіндустріального суспільства, формування інноваційного типу економіки, визначено поняття «національна інноваційна система», показано роль у ній держави і приватного сектору, роль інноваційної політики у рамках формування інноваційної моделі розвитку, особливості інноваційного процесу в країнах Центральної Європи, стан розвитку, позитивні зрушення та проблеми інноваційної системи України, визначено потребу у створенні промислово-інноваційних кластерів, реформуванні державного управління інноваційною сферою, схему створення «наукових айсбергів» у контексті активізації співробітництва науки, освіти та виробництва, вдосконалення нормативно-правової бази в контексті подальшого ефективного функціонування національної інноваційної системи⁴⁵. У плані розробки інституційних засад конкурентоспроможності національної економіки висвітлено роль інституційної системи й інституційної динаміки як визначальних факторів національної конкурентоспроможності, роль держави у цьому процесі, особливості конкурентного середовища в Україні, потребу в накопиченні інституційного капіталу, вплив процесу глобалізації на національну конкурентоспроможність, викори-

стання її можливостей, виділено низку шляхів покращення національної конкурентоспроможності, роль держави, населення, підприємництва та інститутів розвитку, дефініювано поняття «національний інституційний капітал» і його пріоритет як один із критеріїв ефективності інституційних реформ країни⁴⁶. У ракурсі дослідження державного регулювання економіки України в контексті забезпечення її конкурентоспроможності в умовах глобалізації запропоновано авторське трактування конкурентоспроможності національної економіки, критерії її оцінки, визначено роль державного регулювання економіки України в контексті забезпечення її соціально-економічного розвитку, мету економічної політики держави, проаналізовано стан національної конкурентоспроможності України, визначено роль інновацій у конкурентоспроможності країни, виявлено системний причинно-наслідковий зв'язок між створенням кластерних систем і підвищенням конкурентоспроможності економіки України в умовах глобалізації, визначено важелі впливу держави на інноваційну діяльність та запропоновано науково-методичний підхід і практичні рекомендації щодо формування трирівневої моделі підвищення конкурентоспроможності економіки України з виділенням основних регулятивних напрямів органів державної влади на національному, регіональному та місцевому рівнях⁴⁷. У контексті аналізу георегіональних вимірів міжнародної конкурентоспроможності України визначено головні ендо- та екзогенні чинники підвищення рівня міжнародної конкурентоспроможності країни, основні геоекономічні фактори її формування та стратегічні передумови її забезпечення, необхідність використання нових інституціональних інструментів у механізмі ринкової трансформації національної економіки щодо посилення рівня міжнародної конкурентоспроможності України та запропоновані відповідні заходи, охарактеризовано особливості георегіонів ЄС і СНД у контексті формування української міжнародної конкурентної політики, запропоновано показники георегіональних і національних вимірів міжнародної конкурентоспроможності України, визначено конкурентні переваги України, встановлено роль визначених параметрів георегіональної конкурентоспроможності України, передусім на ринках ЄС і СНД у контексті формування її конкурентних позицій у регіонах далекого зарубіжжя та в світовому господарстві, а також ви-

значено основні складові зміцнення світової конкурентоспроможності України⁴⁸. У плані розробки методологічних засад забезпечення соціальної конкурентоспроможності України запропоновано визначення поняття конкурентоспроможність країни та соціальна конкурентоспроможність країни, встановлено критерії останньої, подано їх класифікацію, визначено поняття потенціал соціальної конкурентоспроможності країни і розроблено концептуальну схему його формування, обґрунтовано теоретичне положення щодо змісту конкурентних соціальних переваг країни та визначено такі для сучасної соціальної ринкової економіки, визначено поняття «соціальний конкурентний статус країни», показано зв'язок між особливостями, чинниками забезпечення соціальної конкурентоспроможності економіки в Україні та процесом становлення ринкової економіки, встановлено головні умови досягнення соціальної безпеки для українського суспільства на сучасному етапі, структуровані базові інститути розвитку соціально орієнтованої ринкової економіки, запропоновано модель забезпечення соціальної конкурентоспроможності в умовах розвитку національної економіки, показано суть механізму державного регулювання соціальної конкурентоспроможності України та визначено основні пріоритети соціальної конкурентоспроможності національної економіки⁴⁹. У плані дослідження організаційно-економічного забезпечення конкурентоспроможності прикордонних територій подано визначення цього поняття (конкурентоспроможність прикордонних територій), визначено особливості формування та нарощення конкурентних переваг прикордонного регіону, удосконалено науково-методичний підхід до ідентифікації чинників підвищення конкурентоспроможності прикордонних територій, проаналізовано досвід застосування організаційно-економічних підходів до забезпечення конкурентоспроможності прикордонних територій, обґрунтовано системну парадигму організаційно-економічного забезпечення конкурентоспроможності прикордонних територій і запровадження у практику принципів регіональної економічної політики в Україні на засадах кластеризації, удосконалено систему оцінювання пріоритетів стратегії підвищення конкурентоспроможності прикордонних регіонів, визначено конститутивні ключові елементи оцінювання показників конкурентоспроможності регіонів України, запропоновано методичний підхід до розробки конкурентної стратегії та практичні

рекомендації для державних і регіональних органів виконавчої влади щодо використання науково-методичних принципів із оцінювання рівня організаційно-економічного забезпечення конкурентоспроможності прикордонних територій⁵⁰.

Також серед досягнень представників конкурентного напрямку економічних досліджень української міжнародної проблематики розробка феномену транзитного потенціалу України, зокрема його реалізації в системі стратегічного розвитку України, наукових засад державного регулювання розвитку транзитного потенціалу країни та транзитного потенціалу транскордонної системи України на євразійському просторі й забезпечення його розвитку⁵¹. У контексті висвітлення ролі транзитного потенціалу України в системі її стратегічного розвитку, запропоновано розуміння останнього, його структури, рівнів формування, виявлено та доповнено ключові чинники, що визначають тенденції зміни рівня і якості транзитного потенціалу України, проаналізовано стан і тенденції розвитку транзитного потенціалу в системі стратегічного розвитку України, розвинуті напрями його зміцнення, удосконалено методичний підхід до обґрунтування шляхів структурно-якісних трансформацій транзитного потенціалу України, сформовано концептуальні засади реалізації транзитного потенціалу України на основі схем інтермодальних перевезень, удосконалено методичний підхід до визначення ефективної структури трансформації транзитного потенціалу України та поглибленні організаційно-правові засади розвитку контрейлерних перевезень як елементу транзитного потенціалу України⁵². У плані дослідження основ державного регулювання розвитку транзитного потенціалу України визначено суть цього поняття, загрози і переваги для національного транспортного комплексу, рекомендації щодо імплементації до українського законодавства окремих норм й іноземної практики, роль митної політики в реалізації транзитного потенціалу, розроблені методологічні положення Національних правил перевезень вантажів у наземно-водному сполученні, обґрунтовано концептуальні положення законодавства з національної транспортної транзитної системи та транзитного потенціалу країни, концептуально обґрунтовані основи застосування «хмарних технологій» для організації електронної торгівлі послугами із перевезення вантажів у змішаному наземно-водному сполученні⁵³. У плані дослідження транзитного потенціалу

трансграничної системи України на євразійському просторі визначено поняття транзитного потенціалу трансграничної системи, встановлено структуру підпорядкування видів транзитного потенціалу, розроблено складові структури елементів транзитного потенціалу трансграничної системи регіону, класифікацію факторів розвитку транзитного потенціалу трансграничної системи, визначено принципи та умови його розвитку, розкрито основні вимоги до його формування, розкрито етапи та принципи реалізації механізму розвитку транзитного потенціалу трансграничної системи України, запропоновано етапи розроблення стратегії розвитку міжнародних транспортних коридорів, запропоновано основні напрями реалізації проекту «Транс'європейський коридор розвитку» на національному рівні та розроблено підхід до формування, реалізації та оцінювання її ефективності в рамках Національного проекту розвитку транзитного потенціалу трансграничної системи України⁵⁴.

Представники української наукової економічної думки вносять вагомий внесок у становлення і розвиток досліджень української міжнародної проблематики. Серед наукових досягнень представників теоретичного напрямку економічних досліджень української міжнародної проблематики розробка феноменів соціально-економічних систем сучасності, національної економіки, ролі держави, суспільно-державної взаємодії у їх становленні, економічної складової суспільного функціонування. Серед досягнень представників конкурентного напрямку української міжнародної проблематики розробка феноменів національної конкурентоспроможності, конкурентних переваг, інституційних засад, георегіональних вимірів, ролі держави у цьому процесі, соціальної конкурентоспроможності України та конкурентоспроможності її прикордонних територій, а також феномену транзитного потенціалу України, його механізмів, чинників розвитку, реалізації в системі стратегічного розвитку України та транзитного потенціалу трансграничної системи України на євразійському просторі.

Перспективними бачаться подальші наукові дослідження з української міжнародної проблематики, що мають як практичне значення, так і теоретичну цінність.

1. Більовська О. О. Державне регулювання економіки України в контексті забезпечення її конкурентоспроможності в умовах глобалізації: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03. Чернігів: [б. в.], 2016. 21 с. 2. Брайлов-

ський *І. А.* Державно-приватне партнерство: методологія, теорія, механізми розвитку: автореф. дис. ... доктора екон. наук: 08.00.01. Харків: [б. в.], 2015. 40 с. **3.** *Глуха Г. Я.* Зростання національної економіки : фактори, показники, регулюванн : автореф. дис. ... доктора екон. наук : спец. 08.00.01. Дніпропетровськ : [б. в.], 2015. 34 с. **4.** *Гнатюк Я. І.* Організаційно-економічне забезпечення конкурентоспроможності прикордонних територій: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.05. Київ: [б. в.], 2015. 20 с. **5.** *Диха М. В.* Теоретико-методологічні засади формування стратегічних напрямів сталого соціально-економічного розвитку України: автореф. дис. ... доктора екон. наук: 08.00.03. Київ: [б. в.], 2015. 40 с. **6.** *Завгородня О. О.* Інноваційна динаміка національної економіки: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.01. Дніпропетровськ: [б. в.], 2015. 36 с. **7.** *Липинська О. А.* Наукові засади державного регулювання розвитку транзитного потенціалу країни: автореф. дис. ... доктора екон. нау : 08.00.03. Одеса: [б. в.], 2012. 36 с. **8.** *Литвиненко Н. І.* Інституціональні чинники розвитку сучасних соціально-економічних систем: автореф. дис. ... доктора екон. наук: 08.00.01. Дніпропетровськ: [б. в.], 2016. 33 с. **9.** *Маров І. В.* Реалізація транзитного потенціалу України в системі стратегічного розвитку Україн : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.03. Краматорськ: [б. в.], 2015. 20 с. **10.** *Мельничук Д. П.* Людський капітал : пріоритети модернізації суспільства у контексті поліпшення якості життя населення: автореф. дис. ... доктора екон. наук: 08.00.07. Київ: [б. в.], 2015. 40 с. **11.** *Микитюк З. В.* Національні інноваційні системи як механізм підвищення конкурентоспроможності в перехідних економіках країн Центральної Європи: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02. Київ: [б. в.], 2008. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2008/08mzvkcse.zip [Дата перегляду – 1 квітня 2016 р.]. **12.** *Мойсєненко К. Є.* Механізм функціонування і розвитку соціально-економічної системи суспільства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.01. Чернівці: [б. в.], 2015. 20 с. **13.** *Назіров К. З.* Інституційні засади конкурентоспроможності національної економіки: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.01. Харків: [б. в.], 2016. 18 с. **14.** *Наркізов М. М.* Інституційне забезпечення реалізації економічних функцій держави: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.01. Харків: [б. в.], 2015. 17 с. **15.** *Олефір В. М.* Духовно-ноосферно-сталий розвиток як господарська парадигма виживання людства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.01. Харків: [б. в.], 2015. 16 с. **16.** *Павлова Л. О.* Політико-економічний аналіз системи соціального захисту населення в Україні: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.01. Львів: [б. в.], 2015. 20 с. **17.** *Пода А. С.* Формування конкурентних переваг України в контексті регіоналізації європейського економічного простору: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02. Тернопіль: [б. в.], 2012. 20 с. **18.** *Руженський М. М.* Трансформація інститутів соціального захисту населення в транзитивній економіці: автореф. дис. ... доктора екон. наук: 08.00.01. Київ: [б. в.], 2016. 32 с. **19.** *Савчук Н. В.* Бюджетні пріоритети демократичного суспільства : світова

теорія і практик : автореф. дис. ... доктора екон. наук: 08.00.08. Київ: [б. в.], 2015. 32 с. **20.** Саричев В. І. Людський розвиток в системі державного регулювання: методологія та практика: автореф. дис. ... доктора екон. наук: 08.00.03. Київ: [б. в.], 2016. 40 с. **21.** Соляник К. В. Забезпечення розвитку транзитного потенціалу транспортної системи України на євразійському просторі: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03. Харків: [б. в.], 2015. 23 с. **22.** Тихенко В. С. Організаційно-економічне забезпечення систем управління національними і наднаціональними природоохоронними проектами: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.06. Суми: [б. в.], 2016. 21 с. **23.** Тонких О. Г. Георегіональні виміри міжнародної конкурентоспроможності України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02. Київ: [б. в.], 2013. 21 с. **24.** Трохимчук В. В. Економічна влада в умовах постсоціалістичної трансформації: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.01. Київ: [б. в.], 2015. 21 с. **25.** Чорнодід І. С. Методологічні засади забезпечення соціальної конкурентоспроможності України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03. Київ: [б. в.], 2016. 36 с. **26.** Більовська О. О. Цит. праця; Брайловський І. А. Цит. праця; Глуха Г. Я. Цит. праця; Гнатюк Я. І. Цит. праця; Диха М. В. Цит. праця; Завгородня О. О. Цит. праця; Литвинська О. А. Цит. праця; Литвиненко Н. І. Цит. праця; Маров І. В. Цит. праця; Мельничук Д. П. Цит. праця; Микитюк З. В. Цит. праця; Мойсєнко К. Є. Цит. праця; Назиров К. З. Цит. праця; Наркізов М. М. Цит. праця; Олефір В. М. Цит. праця; Павлова Л. О. Цит. праця; Пода А. С. Цит. праця; Руженський М. М. Цит. праця; Савчук Н. В. Цит. праця; Саричев В. І. Цит. праця; Соляник К. В. Цит. праця; Тихенко В. С. Цит. праця; Тонких О. Г. Цит. праця; Трохимчук В. В. Цит. праця; Чорнодід І. С. Цит. праця. **27.** Брайловський І. А. Цит. праця; Глуха Г. Я. Цит. праця; Диха М. В. Цит. праця; Завгородня О. О. Цит. праця; Литвиненко Н. І. Цит. праця; Мельничук Д. П. Цит. праця; Мойсєнко К. Є. Цит. праця; Наркізов М. М. Цит. праця; Олефір В. М. Цит. праця; Павлова Л. О. Цит. праця; Руженський М. М. Цит. праця; Савчук Н. В. Цит. праця; Саричев В. І. Цит. праця; Тихенко В. С. Цит. праця; Трохимчук В. В. Цит. праця. **28.** Олефір В. М. Цит. праця. С. 11–13. **29.** Диха М. В. Цит. праця. С. 30–32. **30.** Литвиненко Н. І. Цит. праця. С. 23–25. **31.** Трохимчук В. В. Цит. праця. С. 13–16. **32.** Руженський М. М. Цит. праця. С. 22–26. **33.** Павлова Л. О. Цит. праця. С. 16–17. **34.** Глуха Г. Я. Цит. праця. С. 23–27. **35.** Завгородня О. О. Цит. праця. С. 25–28. **36.** Наркізов М. М. Цит. праця. С. 10–13. **37.** Саричев В. І. Цит. праця. С. 25–32. **38.** Тихенко В. С. Цит. праця. С. 16–17. **39.** Брайловський І. А. Цит. праця. С. 29–32. **40.** Мойсєнко К. Є. Цит. праця. С. 14–16. **41.** Мельничук Д. П. Цит. праця. С. 27–29. **42.** Савчук Н. В. Цит. праця. – С. 20–26. **43.** Більовська О. О. Цит. праця; Гнатюк Я. І. Цит. праця; Микитюк З. В. Цит. праця; Назиров К. З. Цит. праця; Пода А. С. Цит. праця; Тонких О. Г. Цит. праця; Чорнодід І. С. Цит. праця. **44.** Пода А. С. Цит. праця. С. 14–16. **45.** Микитюк З. В. Цит. праця. **46.** Назиров К. З. Цит. праця. С. 12–14. **47.** Більовська О. О. Цит. праця. С. 14–17. **48.** Тонких О. Г. Цит. праця. С. 15–17. **49.** Чорнодід І. С. Цит. праця. – С. 26–29. **50.** Гнатюк Я. І. Цит. праця. С. 14–16. **51.** Литвинська О. А. Цит. праця; Маров І. В. Цит. праця; Соляник К. В. Цит. праця. **52.** Маров І. В.

Цит. праця. С. 14–16. 53. Липинська О. А. Цит. праця. С. 26–28. 54. Солян-
нік К. В. Цит. праця. С. 17–19.

Yaroshko Olesya. Economic studies on Ukraine's international issues: theoretical and competitive directions

The research paper has been dedicated to the investigation of the economic studies on Ukraine's international issues by theoretical and competitive directions.

The definition of the notion of the “Ukraine's international studies” has been proposed. They have been considered to have been studied regularities and peculiarities, factors, preconditions, values, subjects, objects, functions, directions, priorities, formation and realization of Ukraine's policy on international arena, specificity of her bilateral, regional and multilateral diplomacy and comparative international studies which, inter alia, include Ukraine's themes.

Economic studies as a part of these studies have been revealed. Directions of economic studies on Ukraine's international issues have been specified. They are: theoretical, competitive, integration, security, foreign economic and international environmental ones. Integration direction of economic studies on Ukraine's international issues explores the phenomena of international and regional integration of Ukraine. Security direction of economic studies on Ukraine's international issues investigates problems of the economic security of Ukraine. Foreign economic direction of the economic studies on Ukraine's international issues researches domains of international economic relations and foreign policy activity of Ukraine. International environmental direction of economic studies on Ukraine's international issues deals with international factors of the development of the economy of Ukraine.

Aiming at the generalization and systematization of scientific achievements by theoretical and competitive directions of economic studies on Ukraine's international issues, scientific results of author's abstracts of Ukrainian doctoral and candidate theses mostly done in 2012–2016 years have been under review.

Following the research, scientific achievements of theoretical direction of economic studies on Ukraine's international issues have been defined. Researchers of this direction elaborated and obtained new scientific results in study of such phenomena as contemporary social-economic systems, their institutional component, national economy, state's role, her interaction with a society in economic processes and an economic element of society's functioning.

Scientific achievements of the competitive direction of economic studies on Ukraine's international issues have been also established. They are: new scientific results and further developments of the phenomena of the national competitiveness, competitive advantages, state's role, georegional, institutional, social and trans-boarder aspects of its; new scientific achievements in the study of the transit potential of Ukraine, state, strategic and Eurasian transport dimensions of its functioning.

Key words: Ukraine's international issues, economic studies, theoretical direction, competitive direction.